

Szenvedésbe ágyazott gyönyörűség Balczó András sportból vett, Isten adta gondolatai

[DEÁK ZSIGMOND](#)

2005. december 24., szombat 01:00

Máskor is, ám karácsonykor különös illetlenség plagizálni, ötletet, témát, cikket lopni. Én csak a címet kölcsönöztem, mentségemre nem akárkitől: Balczó Andrástól. Igaz – ahogy mondja –, ő sem akárkitől vette, hanem Istentől. Hiszen egy jó hasonlat, egy jó mondat Isten ajándéka Balczó szerint, akinek hasonlatai, mondatai lassan három évtizede szinte az illegalitásból terjednek szét. Nem kell ezt persze szó szerint venni, hiszen minden idők legjobb öttusázója több ezer előadást tartott-tart szerte a világban a legkisebb magyar falucskától a legnagyobb amerikai metropolisig, csak éppen a hazai közélet, a média zöme „rejtegeti” őt.

Pedig aki egyszer is hallotta, tanúsíthatja, hogy manapság közkeletű kifejezéssel élve igazi médiasztár (válhatna belőle). Először is van múltja, s nem olyasfajta, amit inkább titkolni illenék, hanem amire már bőven lehet büszkének s egyben szerénynek lenni: háromszoros olimpiai, tízszeres világ- és tizennégyszeres magyar bajnok. Sikeres múlt, szerénység? Akik ma uralják a képernyőt és formálják a közízlést, talán nem is ismerik ezeket a kifejezéseket, vagy ha igen, nem érdekli őket. Aztán Balczónak van hitele, s itt nehogy valaki valamiféle VIP-hitelle gondoljon néhány botrányban elhíresült banknál. A szavainak van hitele, neki pedig egyszerűségében utánozhatatlan logikája, sziklaszilárd, kristálytisza mondanivalója, félelem és megalkuvás nélküli véleményalkotása. Mindez nagyszerű, de nem harsány humorral párosulva teszi az előadásait komoly tartalmukban is élvezhetővé.

hirdetés

Ezen előadásai, ahogy korábban valahol olvastam, alapvetően a sportról, a politikáról és a hitről szólnak. Ezt azonban cáfolum. Nekem és néhány tucat társamnak két héttel karácsony előtt egy solymári kisvendéglőben Balczó András nem beszélt a politikáról. Nem beszélt legalábbis arról a fogalomról, ami az akadémiai lexikon szerint „társadalmi osztályok, rétegek, csoportok azon tevékenysége, amelyet érdekeik, céljaik érvényesítése, az államhatalom megtartása és befolyásolása érdekében folytatnak”. Ám akad a politikának egy egyszerűbb definíciója: a cselekvés taktikája. Bizony, erről már beszélt Balczó abban az értelemben, hogy ha valaki megtalálja az útját, a feladatát, azt Isten finanszírozza „sorskörülménnyel”. A hit tehát az alapja a cselekvésnek és a gondolkodásnak egyaránt. S itt sorjáztak Balczó példái életéből, sportpályafutásából, pontosabban fogalmazva az élete, sportpályafutása maga a példa arra,

hogyan elhivatottan, hittel lehet igazán nagyot alkotni: utánoszthatatlan sportsikereket elérni, tucatnyi gyermeket nevelni, félelem nélkül, szabadon élni.

Tizenhat éves, kezdő öttusázóként Balczó András abban látta a maradéktalan boldogságot, ha világbajnokságot nyer. Otthoni neveltetése alapján – édesapja evangélikus lelkész volt – rendszeresen járt ugyan templomba, de a fővárosba kerülve, az élsportolók életét élve sokáig biztos volt benne, hogy nincs Isten, „csak idősebb emberek találták ki”. 1962. július 1-jén, amikor megmondták neki, hogy édesapja elhunyt, vált bizonyossá a tudása: mégiscsak van. Aztán 1969-ben, amikor ötödik egyéni világbajnoki címe után sem jött el számára a régóta vágyott maradéktalan boldogság, megijedt. Elmúlt a legendásan nagy szorgalom, elmúlt az akarás, amit a Bibliából próbált meg (vissza)szerezni. Rájött, hogy csalódní kell magunkban, s lemondani átlagosan vágyott célokról – bajnoki címek, házasság, lakás –, s ekkor jön Isten az ő fizetőeszközeivel, a félelem nélküli lelkiállapottal. No meg a hasonlatokkal, mondatokkal: „Ne reméljünk személyes boldogságot tevékenységünk végkimenetelétől. A sportban nem az a lényeg, hogy győzzünk, hanem az, hogy hogyan csináljuk.”

Tét nélkül, felszabadultan sem esett magától a nyakába az aranyérem, de erre is akad magyarázata. „A versenyzésre jó a szerelem állapota, mert ilyenkor szoros a kapcsolat Istennel. Az 1970-es vb-n Kelemen Péter fülig szerelmes volt, és megvert egy ponttal.” Az 1972-es müncheni olimpián aztán már nem öttusázott „amoroso” a mezőnyben, így az immár félelem és kétség nélküli Balczó András beteljesíthette sportpályafutását a diadallal. Visszavonult, tíz évig lebegett sportága holdudvarában, majd szakított vele, régi sztereotípiával élve szellemi szabadfoglalkozású lett. Nagyon szellemi, és nagyon szabad.

Mint mondja, egy nemzetnek, egy sportágnak is lehet bizonyos ideig szoros kapcsolata Istennel. A magyarságnak tizenkét ilyen nap adatott 1956 október végétől november elejéig, labdarúgásunknak néhány esztendeje az ötvenes években, egy Isten áldotta, s mindenki által elfogadott vezéregyeniséggel, Puskás Ferencel. Balczó András szerint egy ilyen vezér hiányzik most a magyar nemzetből, amelynek a demokrácia keretei között nincs közös nevezője. Pedig megmondja a Biblia, a végítéletkor egyénenként és nemzetekenként kell a mérlegre állni. Most könnyűnek találatnánk... Korábban Balczó is úgy gondolta, hogy e téren is lehet küldetése, s megszólalt napi politikai kérdésekben, de a 2002-es választások óta ezt már nem teszi. „Lyukas volt a hipotézisrendszerem, s leginkább magamban csalódtam, de ezt a megújuláshoz nem lehet elkerülni.” Majd megint politizál, ha megjön a megújulás.

Ha valaki azt hinné, hogy Balczó András korábbi sérelmei miatt szakított a sporttal is, az téved. A meghívó így hirdette: A Nemzet Sportolója. Ő maga pedig hol egykori lovasedzője szoboravatásánál, hol a mai olimpiakonoknak írt levelében, hol máshol fogalmaz meg sportból vett alapvetéseket. „A teljesség igényével végzett sportolás modellezése életnek és halálnak”, vagy „a sport szenvedésbe ágyazott gyönyörűség”.

Hogy érdemes őt meghallgatni, arra egy, a solymári kisvendéglőbe kissé késve betérő, szemüveges úriember a példa. Németh Ferenc, az 1960-as római olimpia öttusabajnoka. Lassan fél évszázada ismeri barátként Balczót, mégis érdemesnek tartja újra és újra magához engedni a gondolatait. Mi is tegyük ezt karácsonykor és máskor. Megéri